

Nr 146.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad; given Stockholms slott den 23 februari 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Domö.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande för budgetåret 1945/46 av ett anslag av 700 000 kronor till om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad. Enligt förslaget skulle nya lo-

kaler beredas vissa länsstyrelsen närstående institutioner genom en fristående nybyggnad, varjämte en för närvarande för lantmäterikontoret i länet använd flygel av residensbyggnaden skulle påbyggas med en våning och efter vissa omändringsarbeten tagas i anspråk för länsstyrelsens behov.

Nybyggnaden skulle enligt byggnadsstyrelsens förslag uppföras på ett mellan länsresidenset och läroverket i Kristianstad beläget område, den s. k. Landshövdingens trädgård, vilket område i gällande stadsplan är utlagt såsom kvartermark men för närvarande har karaktären av öppen plats.

Under frågans förberedande behandling har från stadens sida framhållits såsom önskvärt, att Landshövdingens trädgård bibehölles såsom allmän plats och att tillbyggnaden uppfördes å annat ställe i staden. I anledning härav har byggnadsstyrelsen ifrågasatt ett byte mellan Landshövdingens trädgård och ett för den avsedda byggnaden likaledes lämpat, staden tillhörigt område, den s. k. Ljunggrens plan, vilken är belägen omedelbart öster om residenset och skild därifrån endast av en gata, som är utan betydelse ur trafiksynpunkt. Emellertid hava, enligt vad byggnadsstyrelsen framhållit i sin skrivelse, stadens myndigheter icke lagt i dagen något intresse för en lösning av tomfrågan på detta sätt. Styrelsen har därför funnit sig nödsakad föreslå, att byggnaden måtte uppföras i Landshövdingens trädgård.

Innan jag närmare ingår på byggnadsstyrelsens förslag torde en kortfattad redogörelse få lämnas för frågans tidigare behandling ävensom för vissa åtgärder för byggnadsfrågans lösning, som vidtagits efter det byggnadsstyrelsens förslag avgavs.

Byggnadsstyrelsen hemställde redan i skrivelse den 9 december 1941 om anvisande av medel för beredande av ökade lokaler åt länsstyrelsen i Kristianstads län. Ett flertal alternativa lösningar diskuterades därvid av styrelsen, som förordade en nybyggnad för ändamålet. Såsom lämplig plats för byggnaden angav styrelsen ett staden tillhörigt område invid fängelset i staden. Ehuru några förhandlingar i markfrågan icke upptagits vid tidpunkten för sistnämnda skrivelses avlåtande, angav styrelsen såsom en tänkbar utväg, att kronan såsom bytesobjekt för förvärv av det föreslagna tomtområdet skulle använda Landshövdingens trädgård. Styrelsen hemställde om uppdrag att förhandla med staden om tomfrågans lösning.

Genom beslut den 8 januari 1943 fann Kungl. Maj:t framställningen av den 9 december 1941 icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Kungl. Maj:ts beslut torde närmast hava betingats därav, att det ansetts lämpligt att före ett ståndpunktstagande i frågan om tillgodoseende av länsstyrelsens lokalbehov undersöka möjligheten att efter Wendes artilleriregementes utflyttning till Norra Åsum utnyttja det s. k. södra kasernområdet i Kristianstad för civilt ändamål. Genom beslut den 29 januari 1943 erhöll byggnadsstyrelsen av Kungl. Maj:t uppdrag att verkställa undersökningar härutinnan.

Byggnadsstyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1944 meddelat, att den i sistnämnda avseende verkställda utredningen icke utvisat någon framkomlig väg för lösande av den civila förvaltningens lokalsvårigheter. Styrelsens uppfattning härutinnan grundar sig, såsom den följande framställningen

kommer att utvisa, såväl på att vederbörande militära myndigheter icke ansett sig kunna lämna bestämt besked, om eller i vilken omfattning kasernområdet kan avstås för civila ändamål, som därpå, att en framtida rationell exploatering av kasernområdet för bostadsändamål ansetts komma att bli väsentligen försvårad för den händelse viss nu obebyggd del av kasernområdet omedelbart skulle tagas i anspråk för civilt byggnadsändamål.

Vid ärendets förberedande behandling inom kommunikationsdepartementet ansågs i det uppkomna läget tillfälle böra beredas staden Kristianstad att taga byggnadsstyrelsens förslag till tomtrågens lösning under förnyat övervägande. På grund härav överlämnades till landshövdingen i Kristianstads län *en inom kommunikationsdepartementet upprättad promemoria*, dagtecknad den 24 oktober 1944, vari anfördes följande.

Den nybyggnad, som enligt byggnadsstyrelsens förslag skulle uppföras i anslutning till en ombyggnad av länsresidenset i Kristianstad för att bereda ökade lokaler åt länsstyrelsen därstädes, är avsedd för lantmäterikontor, länsarkitektkontor, vägförvaltning och egnahemsnämnd. Dessa institutioner torde vara de, som med minsta olägenhet kunna förläggas utanför länsresidenset. Det är emellertid både ur länsstyrelsens och institutionernas synpunkt ett väsentligt intresse, att nybyggnaden förläggas så nära residenset som möjligt. Tre i och för sig acceptabla möjligheter härtill föreligga. Dessa innebära, att såsom byggnadsplats skulle disponeras något av följande områden, nämligen

- 1) den Kristianstads stad tillhöriga s. k. Ljunggrens plan,
- 2) den s. k. Landshövdingens trädgård, som är i kronans ägo, eller
- 3) någon del av Wendes artilleriregementes södra kasernområde.

Det sistnämnda alternativet torde icke för närvarande böra ifrågakomma, enär en ämbetsbyggnad svårigen låter sig rationellt inpassas å den del av kasernområdet, som nu eventuellt skulle kunna ställas till förfogande, och dessutom skulle försvåra en framtida exploatering av kasernområdet för bostadsändamål. Områdets utnyttjande delvis för ämbetsbyggnader torde därför ej böra ifrågasättas, innan en fullständig plan för den framtida användningen av området i dess helhet föreligger. Då länsstyrelsens byggnadsfråga ej lär kunna uppskjutas i avvaktan på en sådan planering, torde detta alternativ sålunda böra avföras.

Vad de båda andra alternativen angår, torde det ur länsstyrelsens och berörda statsinstitutioners synpunkt vara tämligen likgiltigt, vilketdera av dessa som väljas. Det kan emellertid ifrågasättas, om ej — med hänsyn till önskvärdheten att bevara Landshövdingens trädgård som park för stadens befolkning — alternativet Ljunggrens plan vore att föredraga. Då tillgodo-seendet av innevägnarnas behov av parker är en kommunal angelägenhet, lär ett avstående från kronans sida från att utnyttja Landshövdingens trädgård böra föranleda kompensation från staden, lämpligen i form av ett markbyte, varigenom Ljunggrens plan överföres i kronans ägo och staden efter värdering erhåller äganderätten till Landshövdingens trädgård eller del därav, att användas såsom park.

Byggnadsstyrelsen har meddelat, att staden icke lagt i dagen något intresse för en lösning av tomtrågan på detta sätt, och styrelsen har därför föreslagit, att nybyggnaden måtte uppföras i Landshövdingens trädgård.

Chefen för kommunikationsdepartementet har vid föredragning av ärendet den 19 oktober 1944 förklarat sig beredd att hos Kungl. Maj:t tillstyrka proposition i enlighet med byggnadsstyrelsens hemställan. Med hänsyn till för-

ut angivna omständigheter har dock departementschefen ansett, att möjlighet bör beredas staden till förhandling om en lösning enligt alternativet byte mellan Ljunggrens plan och Landshövdingens trädgård.

Det synes vara lämpligt, att landshövdingen i länet söker kontakt med representanter för staden i syfte att utröna, huruvida i frågans nuvarande läge från stadens sida finnes intresse för en lösning enligt nyss angivna linje. Skulle förutsättningar för en överenskommelse befinnas föreliggande, torde landshövdingen efter samråd med byggnadsstyrelsen böra — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — med staden träffa avtal i ämnet, innehållande dels uppgörelse beträffande markbytet, dels ock de bestämmelser, som kunna anses erforderliga beträffande användningen av respektive markområden.

En förutsättning för frågans lösning på sätt här angivits är, att överenskommelse med staden kan träffas inom sådan tid, att ärendet kan underställas 1945 års riksdag.

I anledning av promemorian anförde *landshövdingen i Kristianstads län* i skrivelse den 30 december 1944 i huvudsak följande.

I enlighet med departementspromemorian inledde jag förhandlingar med representanter för Kristianstads stad om en lösning av tomtrågan på sådant sätt, att ett byte skulle äga rum mellan den kronan tillhöriga Landshövdingens trädgård och den staden tillhöriga Ljunggrens plan. Utan att bestämt uttala sig varken för eller emot ett sådant byte framhöllo stadens representanter, att den från stadens synpunkt bästa och lämpligaste lösningen vore, om den planerade nybyggnaden kunde förläggas till södra kasernområdet, som nu innehades av Wendes artilleriregemente men som kunde förväntas bli disponibelt i samband med nybyggnaden av regementets kaserner i Norra Åsum. Häremot framhölls från min sida, att de förfrågningar, som upprepade gånger framställts till de militära myndigheterna, endast lett till svävande svar angående när kasernområdet skulle kunna helt eller delvis tagas i anspråk för annat än militärt ändamål samt att, då länsstyrelsens byggnadsfråga krävde en omedelbar lösning, man tillsvidare hade måst uppge tanken på att till detta område förlägga någon nybyggnad; förutsättningen för en lösning enligt denna linje vore för övrigt att staden av kronan inlöste Landshövdingens trädgård för att användas såsom park.

Stadens representanter förklarade sig emellertid icke vilja uppge tanken på nybyggnadens förläggande till kasernområdet särskilt som de militära myndigheterna icke ställt sig helt avvisande, och man hade därför för avsikt att omedelbart uppgöra en skiss till stadsplan för området. I fråga om eventuell inlösen av Landshövdingens trädgård meddelade stadens representanter, att staden säkerligen icke skulle ställa sig avvisande häremot.

Sedan stadsarkitekten Robert Larsson uppgjort ett förslag till stadsplan för södra kasernområdet, ägde den 6 december 1944 en överläggning rum inför byggnadsstyrelsens chef generaldirektören Leo, varvid utom landshövdingen länsarkitekten Carlman och stadsarkitekten Larsson voro närvarande.

Den 8 december 1944 förelades ärendet stadsfullmäktige i Kristianstad, och fullmäktige beslöt därvid att i princip för sin del godkänna stadsarkitektens förslag till stadsplan för berörda område ävensom att hos länsstyrelsen anhålla dels om länsstyrelsens godkännande av den i förslaget angivna placeringen för den planerade nybyggnaden, dels ock att länsstyrelsen — i ändamål att för framtiden bevara residensträdgården och den s. k. Ljunggrens plan såsom öppna platser för park- och skoländamål — måtte hos vederbörande statliga myndigheter hemställa om myndigheternas medverkan

till att den föreslagna nybyggnaden för den civila statsförvaltningen uppfördes å i förslaget angiven plats inom södra kasernområdet.

I ett den 16 december 1944 avgivet utlåtande yttrar länsarkitekten Carlman, sedan han diskuterat olika förslag till lösning av stadsplan för området ifråga, att den av stadsarkitekten framlagda stadspanelösningen kanske kunde anses användbar, ehuru förslaget icke borde anses som slutgiltigt. Under förutsättning att armén lämnade så stort område för en nybyggnad, att den kunde få en lika trivsam inramning som å Landshövdingens trädgård, syntes, enligt Carlman, den projekterade byggnaden kunna förläggas till den av staden föreslagna platsen.

Efter överläggning med länsstyrelsens avdelningschefer får jag för egen del anföra följande.

Den ifrågasatta nybyggnaden är avsedd att bereda lokaler för lantmäterikontor, länsarkitektkontor, vägförvaltning och egnaheimsnämnd, och länsstyrelsens lokalbehov skulle tillgodoses genom lantmäterikontorets utflyttning samt påbyggnad av en våning å den flygel, där sagda kontor för närvarande är inrymt, varjämte vissa ändringsarbeten planerats inom residensbyggnaden för övrigt. Då nybyggnaden alltså är avsedd för nyss nämnda ämbetsverk, synes från länsstyrelsens synpunkt icke vara något att erinra mot förläggningen av densamma till föreslagen plats å södra kasernområdet. Avståndet från länsresidenset blir ungefär detsamma som om byggnaden förlades till Landshövdingens trädgård.

Beträffande stadsarkitektens förslag till stadsplan för kasernområdet finner jag det ganska vanskligt att inta någon bestämd ståndpunkt särskilt med hänsyn till att endast *ett* utkast till plan föreligger. Förslaget kan ju icke heller innebära en definitiv lösning av alla dithörande frågor. Då det emellertid är av vikt att nu få fram åtminstone riktlinjerna för områdets framtida användning, synes man kunna i princip åtminstone såvitt angår den del av området, som nu skulle tagas i anspråk, kunna godtaga förslaget utan att därmed binda sig för de delar av planen, som icke bli direkt beroende av den ifrågasatta exploateringen. Förslaget innebär bl. a. den fördelen, att planen ger möjlighet för kronan att för ganska lång framtid tillgodose kommande behov av statliga byggnader för civila ändamål.

Om alltså från länsstyrelsens sida icke är något att invända mot förläggning av en för nyss nämnda ämbetsverk avsedd nybyggnad å angiven plats inom södra kasernområdet i stället för i Landshövdingens trädgård, måste dock framhållas, att det för länsstyrelsens del skulle vara lämpligast om Ljunggrens plan kunde tagas i anspråk för länsstyrelsens räkning. Därigenom skulle genom direkt anslutning till länsstyrelsens nuvarande lokaler möjlighet kunna beredas för tillgodoseende av ytterligare utrymme för länsstyrelsen. Den planerade påbyggnaden av en tredje våning å lantmäteriflygeln jämte lantmäterikontorets utflyttning kan visserligen beräknas tillgodose lokalbehovet just för närvarande men ger inga reservutrymmen och ingen möjlighet till ytterligare utvidgning. Härvid kan jag icke underlåta att framhålla, att pågående utredningar under den sista tiden givit antydningar om nya arbetsuppgifter för länsstyrelserna, vilka påkalla en icke ringa ökning av tjänstelokalerna, och må därvid särskilt framhållas uppboordsreformen (»skalt vid källan») och folkbokföringens överflyttande till länsstyrelserna. Det är uppenbart, att ett genomförande av dessa förslag framtvingar ett lokalbehov, som icke kan tillgodoses inom residenskvarteret, och att det därvid framstår såsom synnerligen önskvärt, att nya lokaler kunna beredas i direkt anslutning till de nuvarande. Detta skulle bli möjligt, om Ljunggrens plan kunde disponeras för ändamålet. Genom ett bebyggande av denna tomt, allteftersom förhållandena så krävde, skulle länsstyrelsens eget direkta

behov av utrymme kunna, såvitt man kan finna, för lång tid framåt bli tillfredsställt. Från länsstyrelsens synpunkt skulle därför en bebyggelse av Ljunggrens plan på längre sikt otvivelaktigt vara att föredraga framför de övriga alternativen, såväl södra kasernområdet som Landshövdingens trädgård.

Då emellertid snara åtgärder måste vidtagas för ordnandet av nya tjänstelokalerna för länsstyrelsen, skulle jag vilja förorda, att man i första hand sökte utverka ett definitivt besked från de militära myndigheterna, huruvida och i så fall vid vilken tidpunkt någon del av södra kasernområdet skulle kunna disponeras för civilförvaltningens räkning, varvid uppgift bör lämnas om gränserna för den mark, som sålunda skulle kunna upplåtas. Skulle en upplåtelse icke kunna äga rum vid sådan tid, att marken kan tagas i anspråk under år 1945, synes förslaget om nybyggnads förläggande till kasernområdet tillsvidare böra förfalla och frågan om byte mellan Landshövdingens trädgård och Ljunggrens plan omedelbart underställas stadsfullmäktige i Kristianstad. Skulle sådant byte icke komma till stånd, återstår ingen annan utväg än att nybyggnaden förläggas till Landshövdingens trädgård.

Stadsarkitekten Robert Larssons av stadsfullmäktige i Kristianstad i princip godkända stadsplaneförslag för södra kasernområdet har närmare motiverats i en den 4 december 1944 dagtecknad promemoria, vilken är av följande lydelse.

På uppdrag av drätselkammarens herr ordförande har undertecknad undersökt möjligheterna att placera tilltänkt nybyggnad för den civila statsförvaltningen inom det s. k. södra kasernområdet.

Förutsättningarna ha varit att för den nybyggnad, som planerats i Landshövdingens trädgård, avskilja lämplig del av nuvarande kasernområdet utan större intrång å detsamma samt med hänsynstagande till befintliga kulturhistoriskt märkliga byggnader inom området (den Blomska förrådsbyggnaden vid Riksvägen och den gamla kasernbyggnaden vid hörnet av södra Kaserngatan och Västra Storgatan) inpassa den föreslagna byggnaden i en bebyggelseplan för området.

De militära myndigheterna å platsen ha i första hand anvisat området omedelbart söder om gamla kasernbyggnaden såsom varande det område, som utan olägenhet genast skulle kunna avstås för länsstyrelsens nybyggnad.

Detta område har dock visat sig vara något för kort längs gatan med hänsyn till den byggnadskropp, som planerats. Däremot har tomtplatsens utsträckning inåt kasernområdet varit mer än tillräcklig. Därest nuvarande norra stallbyggnaden vid Västra Storgatan däremot kunde rivas, skulle tillräcklig plats erhållas för byggnaden. Vid förfrågan hos regementschefen har även vitsordats, att ifrågavarande del av stallbyggnaden skulle kunna rivas omedelbart. Under sådana förutsättningar har bifogade plan upprättats.

Enligt denna plan föreslås nybyggnaden förläggas vid Västra Storgatan och ca 20 meter söder om gamla kasernbyggnaden, varvid lämplig del av stallbyggnaderna rives för erhållande av erforderligt fritt område söder om nybyggnadens gavel. Öster om denna byggnad bör sannolikt område reserveras för ytterligare erforderliga framtida nybyggnader för civilförvaltningens räkning eller annat ändamål. Plats synes kunna beredas för 2 å 3 st. sådana byggnader av samma storlek som nybyggnaden vid Västra Storgatan. Området vid Östra Boulevarden synes böra reserveras för en lamellbyggnad för bostads- och affärsändamål.

I Vendesgatans förlängning synes västerut genom kasernområdet kunna utläggas en gata, som skulle dels förmedla lokaltrafiken till de planerade nybyggnaderna för allmänt ändamål och dels avskilja den södra delen av

kasernområdet kring Blomska förrådsbyggnaden. I föreliggande förslag, som beträffande detaljutformningen icke ännu har hunnit detaljstuderas och således troligen får bli va föremål för ytterligare överarbetning, har föreslagits att detta område användes för bostads- och affärsändamål. Det har därvid synts angeläget att frilägga tillräckligt stort område norr om Blomska byggnaden med hänsyn till att den ansetts böra bevaras som kulturminnesmärke. Längs Boulevarden, Vendsgatans förlängning och Västra Storgatan har således föreslagits randbebyggelse i 4 våningar, som vid en öppning av ca 30 meters bredd å norra sidan accentueras i två byggnadskroppar i förslagsvis 6 våningar för att erhålla tillräckligt exploateringsstal för området. För centrala delen av staden mellan Kaserngatorna och Boulevarderna är exploateringsstalen ca 1,5. För södra kasernområdet är exploateringsstalet i föreliggande förslag ca 1,0.

Föreliggande förslag är icke att betrakta som slutgiltigt, sådant har icke varit möjligt att upprätta på grund av den korta tid som stått till buds, men utredningen synes visa, att en nybyggnad för länsstyrelsens räkning inom kasernområdet under ovan angivna förutsättningar väl vore möjlig utan att framtida exploaterandet av området därigenom försvårades.

I det i landshövdingens skrivelse omnämnda yttrandet över stadsarkitektens stadsplaneförslag anförde *länsarkitekten i Kristianstad* i huvudsak följande.

Förslaget avser att från stadens sida framlägga en lösning till förläggning av den projekterade nybyggnaden för civilförvaltningen för att därigenom kunna bevara den s. k. Landshövdingens trädgård — som äges av staten — åt staden. Åt länsarkitektkontoret här har år 1942 uppdragits att i samråd med arméförvaltningens fortifikationsstyrelse och övriga berörda myndigheter uppgöra ett sådant stadsplaneförslag. Från arméförvaltningens sida har emellertid hitintills lämnats det beskedet, att några bestämda uppgifter om områdets utnyttjande för den civila statsförvaltningen icke kunna givas. En stadsplan för området med en sådan lösning, att ett visst första utbyggande kan ske utan att därigenom föregripa en lämplig lösning för området i dess helhet, är därför svår att åstadkomma. Något slutgiltigt förslag å stadsplan för området från länsarkitektkontorets sida har därför icke kunnat framläggas. Utredningsarbetet har emellertid fortgått, och ett antal stadsplansskisser för området äro utarbetade. Dessa skisser ha med hänsyn till arméförvaltningens ovannämnda ståndpunkt icke ansetts kunna ligga till grund för en slutgiltig planutformning. På grund av det trängande behovet av lokaler för civilförvaltningen har därför föreslagits en nybyggnad förlagd till Landshövdingens trädgård. Då det emellertid synes vara av otvivelaktigt värde, att möjlighet beredes staden att förvärva Landshövdingens trädgård för utbyggande av det intilliggande läroverket och dess lekplan, varav trädgården lämpligen kan utgöra en del, har framlagts förslag om byte mellan staten och staden på så sätt att Ljunggrens plan finge bebyggas för statsverkets räkning.

En framtida lösning av stadsplanen inom ifrågavarande område kan tänkas utformad efter huvudsakligen tvenne linjer. Den ena med ett parkbälte i fortsättningen av Landshövdingens trädgård och läroverkets norra delar sträckande sig tvärs genom kasernområdet mot södra folkskolans plantering och vidare utefter kanalen. Kvartersmark utlägges norr och söder om detta bälte inom kasernområdet samt å Ljunggrens plan. Mer än tillräcklig kompensation för förlusten av det grönområde, som Ljunggrens plan utgör, skulle därigenom erhållas. De inom södra kasernområdet befintliga tvenne kulturhistoriskt värdefulla byggnadernas inplacering i miljön bör vara föremål för

särskilt studium. Den Blomska förrådsbyggnaden invid Södra Boulevarden måste bland annat tillförsäkras ett tillräckligt stort obebyggt område framför den norra fasaden. Lokaler för civilförvaltningen kunde i första hand inrymmas i en nybyggnad å Ljunggrens plan samt därefter i byggnader å kvartersmark inom kasernområdet.

Den andra lösningen är att, med hänsyn till vad ovan nämnts angående den gamla förrådsbyggnadens miljö, skapa ett framtida parkområde inom södra delen av kasernområdet, samt i övrigt utlägga kvartersmark inom detta område och å Ljunggrens plan. Härigenom skulle skapas tvenne större öppna områden eller parkområden, ett framför residenset inom läroverksområdet samt ett framför den gamla förrådsbyggnaden. Vid detaljstudering av dessa huvudförslag till stadsplanlösning böra särskilt fasadlinjerna för Västra Storgatan och Östra Boulevarden studeras.

Beträffande övriga riktlinjer för planeringen anser jag att, även om åt södra delen av den nuvarande egentliga staden intill det gamla stadsområdet kan ges en mera fri stadsplaneutformning, det är riktigt att låta den äldre renässansplanens mera stränga planutformning fortsätta fram över kasernområdet. Kvartersmark för den statliga civilförvaltningens byggnader bör utläggas inom något av de delområden, där de ovan nämnda kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna äro belägna.

Skulle emellertid staden för ingen del vilja tillåta en bebyggelse å Ljunggrens plan, och då det är värdefullt att kunna bevara de uppvuxna grönområdena inom stadskärnan — såväl Landshövdingens trädgård som Ljunggrens plan — eller om staden anser, att en kompensation för förlorat grönområde å Ljunggrens plan enligt ovan är alltför långt ställd på framtiden, och såvida staden önskar förvärva Landshövdingens trädgård, kan den av staden framlagda stadsplanlösningen kanske anses användbar, ehuru, som planförfattaren anfört, förslaget icke bör anses som slutgiltigt. En förläggning av en byggnad för civilförvaltningen möjliggjord enligt den till ärendet hörande skissen betecknad med första utbyggnadsstadiet kan godtagas, ehuru det friområde, som bör finnas omkring denna byggnad, bör utökas.

Under förutsättning att armén lämnar så stort område för denna byggnad, att den kan få en lika trivsam inramning som å Landshövdingens trädgård, synes den projekterade byggnaden kunna förläggas till den av staden föreslagna platsen.

Sedan *byggnadsstyrelsen* genom remiss fått sig anbefallt att i ärendet avgiva utlåtande i anledning av vad däri förekommit, sedan styrelsen avlät sin skrivelse den 31 augusti 1944, har styrelsen avgivit dylikt utlåtande den 22 februari 1945.

Därvid har byggnadsstyrelsen till en början framhållit, att arméns fortifikationsförvaltning, efter av styrelsen gjord förfrågan, i skrivelse den 22 januari 1945 — under hänvisning till ett av chefen för armén i ärendet den 20 januari 1945 avgivet yttrande — meddelat, att från förvaltningens sida intet funnes att erinra mot en förläggning av en planerad nybyggnad inom västra delen av södra kasernområdet utmed Västra Storgatan i fonden av Residensgatan, under förutsättning att rätt förbehölles lantförsvaret att, därest så skulle befinnas erforderligt, erhålla kompensation för de byggnader, som genom områdets ianspråktagande för berörda civila ändamål måste avträdas. För fortifikationsförvaltningen vore det för närvarande icke möjligt att lämna närmare uppgifter rörande tidpunkten och sättet för kasernområdets framtida militära användning.

Byggnadsstyrelsen har i detta sammanhang erinrat om att södra kasernområdet avsåges i en framtid komma att helt frigöras från militär användning och då exploateras för civila ändamål. Härvid borde bland annat hänsyn tagas till två å området belägna hus med kulturhistoriskt värde, vilka vore förtjänta av att bevaras, varjämte viss mark borde reserveras för offentliga byggnader.

Med anledning härav hade, efter anmodan av byggnadsstyrelsen, av såväl länsarkitekten som stadsarkitekten i Kristianstad vissa stadsplaneutredningar utförts rörande ifrågavarande område. Därvid hade enligt byggnadsstyrelsens mening framgått, att den del av området, som fortifikationsförvaltningen under nyss angivna förutsättningar i princip förklarar sig villig att upplåta för länsstyrelsens nybyggnad, icke borde ifrågakomma såsom förläggingsplats med hänsyn till att den på ett olämpligt sätt skulle binda utformningen av en framtida stadsplan för kasernområdet i dess helhet och därigenom föregripa ett framtida rationellt utnyttjande av området efter en enhetlig plan. Det vore för övrigt i och för sig mindre lämpligt att förlägga en civil ämbetsbyggnad till kasernområdet, så länge området i övrigt skulle tagas i anspråk för olika militära ändamål. Någon kompensation för de byggnader, som militären skulle avstå, syntes ej heller utan avsevärda kostnader kunna beredas.

Av här angivna skäl anser byggnadsstyrelsen, att en förläggning av den föreslagna nybyggnaden till kasernområdet icke lämpligen bör ske.

Vad i ärendet i övrigt förekommit har, framhåller byggnadsstyrelsen, icke givit styrelsen anledning att frångå det förslag till byggnadsfrågans lösning, som styrelsen framlagt i skrivelsen den 31 augusti 1944. Styrelsen vidhåller sålunda, att nybyggnaden bör uppföras i den så kallade Landshövdingens trädgård. Styrelsen erinrar emellertid i detta sammanhang, att styrelsen redan före framläggandet av nybyggnadsförslaget hos staden ifrågasatt byte av Landshövdingens trädgård mot den invid residenset belägna, i stadens ägo varande Ljunggrens plan, vilket område i likhet med Landshövdingens trädgård väl lämpade sig för ifrågavarande nybyggnad. En preliminär överläggning angående huvudgrunderna för ett dylikt avtal hade ägt rum mellan styrelsen och vissa representanter för staden. Till staden skulle överlämnas Landshövdingens trädgård, och i gengäld skulle staten erhålla Ljunggrens plan jämte den del av Västra Vallgatan, som sträcker sig mellan Södra Kaserngatan och Residensgatan. Vissa förbehåll rörande områdenas användning skulle träffas till förhindrande av olämplig bebyggelse. De båda sålunda ifrågasatta bytesområdena kunde med hänsyn till storlek och läge samt behövliga förbehåll rörande bebyggelsen och användningen anses i stort sett likvärdiga.

Styrelsen förklarar sig anse, att ett byte enligt nu angivna grunder skulle vara till fördel för både staten och staden och att rätt borde förbehållas Kungl. Maj:t att sluta avtal därom, därest överenskommelse med staden kunde träffas.

De här ifrågavarande områdenas belägenhet och utsträckning hava åskådliggjorts å en styrelsens utlåtande bilagd karts-kiss, vilken i avtryck torde få fogas vid statsrådsprotokollet.

Jag övergår nu till att redogöra för det av byggnadsstyrelsen framlagda nybyggnadsförslaget.

Detta förslag är grundat på en förläggning till Landshövdingens trädgård och är upprättat av länsarkitekten Manne Carlman.

Såsom förut nämnts, är nybyggnaden avsedd att bereda lokaler för lantmäterikontoret, länsarkitektkontoret, vägförvaltningen och egnahemsnämnden. Enligt förslaget hade, meddelar byggnadsstyrelsen, rumsstorlekarna avvägts med hänsyn tagen till det utrymme, som arbetet med bland annat ritningar och kartor krävde inom dessa tekniskt betonade institutioner, vilka även ofta för överläggningar och rådfrågningar besöktes av allmänheten. Vid de slutliga ritningarnas utarbetande kunde det bland annat möjligen visa sig lämpligt att minska det å skisserna angivna fönsterantalet.

Då det till följd av grundvattenståndet i Kristianstad vore olämpligt att anbringa arkivlokaler i källare, föreslår byggnadsstyrelsen, att nybyggnaden skulle uppföras med låg undervåning, helt belägen ovan mark. Denna våning skulle i huvudsak upptagas av lantmäterikontorets arkiv. Ovan arkivvåningen skulle byggnaden uppföras till två våningars höjd. Våningen en trappa upp skulle inrymma lantmäterikontorets arbetslokaler och egnahemsnämnden samt våningen två trappor upp lokaler för vägförvaltningen och länsarkitektkontoret. För att möta eventuellt uppkommande ytterligare lokalbehov hade taket erhållit en sådan utformning, att tjänstelokaler kunna anordnas genom vindsinredning.

Länsstyrelsens lokalbehov skulle enligt förslaget tillgodoses genom in-
språktagande av den med residenset sammanbyggda lantmäteriflygeln, vilken skulle påbyggas med en våning. I samband därmed skulle vissa om-
ändringsarbeten företagas inom länsstyrelsens nuvarande lokaler.

Kostnaderna för de föreslagna arbetena hava av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 700 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att sistnämnda belopp måtte anvisas för budgetåret 1945/46 till om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad.

*Departements-
chefen.*

Vid besök på ort och ställe har jag tagit del av länsstyrelsens i Kristianstads län lokalförhållanden samt föreliggande förslag rörande tillgodoseende av de aktuella utrymmesbehoven för länsstyrelsen och de i ärendet berörda, länsstyrelserna närstående institutionerna. Jag har därvid haft tillfälle att jämte byggnadsstyrelsens chef i nämnda frågor överlägga med länsstyrelsen samt representanter för Kristianstads stad.

Sedan byggnadsstyrelsen i december 1941 först framförde förslag om en nybyggnad, har länsstyrelsens utrymmesbehov väsentligen ökat. Jag är av den uppfattningen, att en lösning av byggnadsfrågan nu icke längre kan uppskjutas utan att länsstyrelsens möjligheter att fullgöra viktiga arbetsuppgifter äventyras. Med hänsyn till arbetsförhållandena synes det mig ändamålsenligt, att ökat utrymme beredes länsstyrelsen genom att den i anslutning till dess nuvarande arbetslokaler belägna lantmäterikontorsflygeln tages i anspråk härför samt genom att flygeln påbygges med en våning och

vissa omändringsarbeten vidtagas. För lantmäterikontoret, egnahemsnämnden, vägförvaltningen och länsarkitektkontoret bör därvid en nybyggnad uppföras. Med hänsyn till dessa institutioners nära anknytning till länsstyrelsen bör nybyggnaden vara belägen så nära residenset som möjligt.

Fyra särskilda lösningar av frågan om lämplig tomt hava förelegat till övervägande. Enligt det första förslaget, vilket byggnadsstyrelsen närmast förordade i sin framställning år 1941, skulle ett staden tillhörigt område invid fängelset tagas i anspråk. På fördelar och nackdelar av detta förslag saknar jag anledning att här ingå, då denna lösning icke längre står till buds. Området har nämligen numera av staden upplåtits till annan än kronan.

Av de tre övriga förslagen innebär ett, att en del av det hittills av Wendes artilleriregemente disponerade södra kasernområdet skulle tagas i anspråk. Enligt ett annat alternativ skulle byggnaden uppföras i den s. k. Landshövdingens trädgård, belägen söder om residenset mitt emot dess huvudfasad. Slutligen föreligger ett förslag, enligt vilket byggnaden skulle förläggas å den s. k. Ljunggrens plan, belägen öster om residenset och skild från detta genom en smal gata (Västra Vallgatan).

För att kasernområdet skall kunna ifrågakomma måste bland annat rivning ske av vissa där uppförda militära byggnader. Då det icke nu kan överblickas, i vad mån utrymmen motsvarande dem som sålunda skulle bortfalla kunna bli behövliga för försvarets ändamål, har arméns fortifikationsförvaltning ansett, att kompensation i en eller annan form måste förbehållas lantförsvaret för de byggnader, som måste avträdas till följd av områdets ianspråktagande för civilt ändamål.

Landshövdingens trädgård tillhör kronan och är i gällande stadsplan utlagd såsom kvartersmark, varför den omedelbart kan bebyggas. Ljunggrens plan tillhör däremot staden och måste sålunda, om den skall komma i fråga såsom byggnadsplats, förvärfvas av kronan.

Såväl Landshövdingens trädgård som Ljunggrens plan äro öppna, trädbevuxna platser, vilka för närvarande nyttjas såsom parker av stadens befolkning. Det är med hänsyn härtill naturligt att, såsom vid förenämnda överläggningar framkommit, stadens myndigheter helst skulle se, att kasernområdet toges i anspråk för nybyggnaden. Förr eller senare torde detta område komma att kunna disponeras för civila ändamål. Stadsplan är icke uppgjord för området, men stadsarkitekten har utarbetat ett preliminärt utkast till stadsplan, varå den ifrågasatta nya byggnaden inlagts. Ett studium av detta utkast jämte vissa stadsplaneutkast, som för samma område uppgjorts av länsarkitekten, synes emellertid giva vid handen, att ett förläggande av nybyggnaden till den del av kasernområdet, som ansetts kunna frigöras inom en nära framtid, skulle på ett olyckligt sätt binda en rationell stadsplanläggning av området i dess helhet under hänsynstagande såväl till områdets utnyttjande för bostads- och andra ifrågakommande civila ändamål som till ett eventuellt behov av parker eller öppna platser. Jag delar därför byggnadsstyrelsens uppfattning, att det icke bör komma i fråga att till kasernområdet förlägga den avsedda nybyggnaden, förrän en

definitiv plan kan uppgöras för området användning i dess helhet. Uppenbart är emellertid, att det föreliggande statliga lokalbehovet är så trängande, att ett beslut i byggnadsfrågan icke kan anstå till den tidpunkt, då området eventuellt kan helt tagas i anspråk för civila ändamål samt stadsplan upprättats och fastställt. Härtill kommer, att med hänsyn till möjligheterna att på ett rationellt sätt tillgodose framtida utvidgningsbehov för olika avdelningar av själva länsstyrelsen en förläggning av nybyggnaden till Ljunggrens plan eller Landshövdingens trädgård äger avgjort företräde framför en förläggning till kasernområdet.

På här angivna skäl har jag funnit mig icke kunna tillstyrka en förläggning av nybyggnaden till södra kasernområdet. Valet bör enligt min mening stå endast mellan Landshövdingens trädgård och Ljunggrens plan. Landshövdingens trädgård har en areal av omkring 3 100 kvadratmeter och erbjuder goda möjligheter till eventuella framtida tillbyggnader. Ljunggrens plan är omkring 2 000 kvadratmeter stor och möjliggör att, om den obetydligt trafikerade Västra Vallgatan igenlägges, nybyggnaden kan anslutas direkt till residensbyggnaden. På sätt nyss antytts är detta en fördel med tanke på möjligheterna till framtida utvidgning av de för den egentliga länsstyrelsen avsedda lokalerna. Det kan med hänsyn till föreliggande eller väntade organisationsförslag hållas för sannolikt, att behov av dylik utvidgning kommer att föreligga inom en relativt nära framtid.

Enligt i ärendet företedda skisser skulle Ljunggrens plan, om nämnda förläggningalternativ väljes, komma att bebyggas på sådant sätt, att en öppen gård bildades och den huvudsakliga delen av trädbeståndet kunde bevaras. Vid en förläggning av byggnaden till Ljunggrens plan bör, till säkerställande av att Landshövdingens trädgård i huvudsak bevaras såsom park, i samband med ett eventuellt byte föreskrivas, att staden icke må bebygga annat än en mindre del av Landshövdingens trädgård. Sker så och erhåller kronan därjämte äganderätten till erforderlig del, omkring 600 kvadratmeter, av Västra Vallgatan, anser jag i likhet med byggnadsstyrelsen, att markförvärvsfrågan bör kunna ordnas genom ett byte mellan kronan och staden, varvid staden utan att erlægga något skillnadsbelopp erhåller äganderätten till Landshövdingens trädgård mot att kronan blir ägare av Ljunggrens plan.

Om fördelar och nackdelar av de båda alternativen vägas mot varandra, måste det sägas, att möjligheten till direkt förbindelse mellan residensbyggnaden och nybyggnaden giver företräde åt det alternativ, som innebär en förläggning av nybyggnaden till Ljunggrens plan. Nämnda omständighet är dock icke av den betydelse, att ej båda alternativen kunna betecknas såsom ur kronans synpunkt fullt godtagbara. Valet mellan de båda ifrågavarande alternativen synes därför böra träffas med hänsyn till den ståndpunkt staden intager. Hittills har, såsom byggnadsstyrelsen framhållit, staden icke visat intresse för en lösning av förläggningsfrågan enligt alternativet Ljunggrens plan. Emellertid synes mig möjlighet böra hållas öppen för staden att med beaktande av nu kända förhållanden taga bytesfrågan under omprövning, i den mån byggnadens uppförande icke därigenom försenas. Kungl.

Maj:t torde därför, såsom byggnadsstyrelsen ifrågasatt, böra erhålla bemyndigande att träffa avtal med staden om markbyte utan mellanskillnad och i övrigt i huvudsaklig anslutning till vad i det föregående angivits. Kommer ett dylikt avtal till stånd, bör nybyggnaden förläggas till Ljunggrens plan i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande skissförslag. Skulle staden däremot icke biträda förslaget om ett markbyte enligt angivna grunder, bör nybyggnaden uppföras i Landshövdingens trädgård enligt det av byggnadsstyrelsen förordade förslaget.

De av byggnadsstyrelsen för ny- och ombyggnadsföretagens genomförande beräknade kostnaderna hava icke givit mig anledning till erinran. Enligt vad jag under hand inhämtat torde en förläggning av nybyggnaden till Ljunggrens plan icke behöva föranleda någon uppräknig av kostnaderna.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan avgörande i förläggningsfrågan träffats, fastställa ritningsförslag beträffande byggnadens utformning i detalj. Innan sådant fastställande sker, bör lantmäteristyrelsens utlåtande inhämtas beträffande lokaldispositionen för lantmäterikontoret.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Om- och tillbyggnad av länsresidenset i Kristianstad å kapitalbudgeten under Statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 700 000;

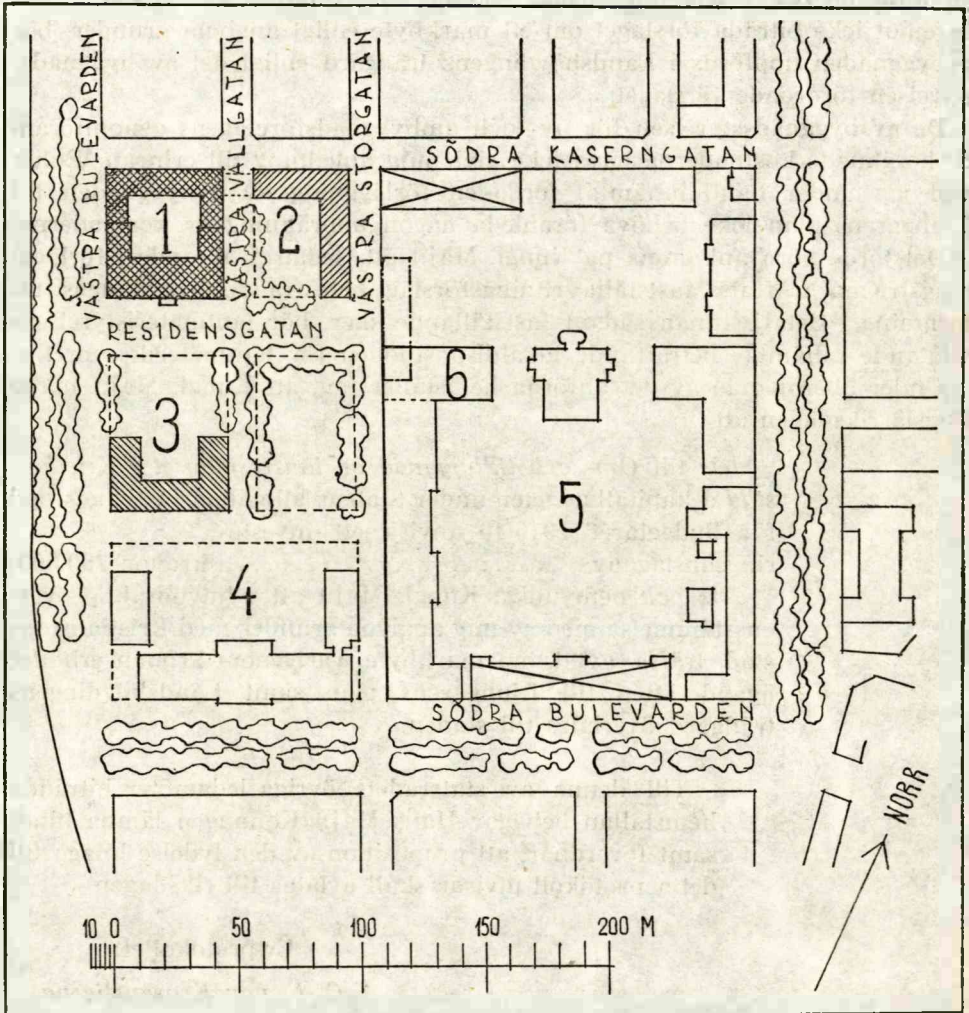
dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av mig angivna grunder med Kristianstads stad träffa avtal om markbyte, varigenom kronan erhåller äganderätten till Ljunggrens plan samt Landshövdingens trädgård överlåtes till staden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. von Krusenstierna.

Kartskiss,
utvisande ifrågasatta förläggningar av tillbyggnad till länsresidenset i
Kristianstad.

1. Länsresidens.
2. Ljunggrens plan.
3. Landshövdingens trädgård.
4. Läroverk.
5. Södra kasernområdet.
6. Norra stallbyggnaden.

Hus med kulturhistoriskt värde å Södra kasernområdet.

Av staden ifrågasatt förläggning av nybyggnaden.